

Laiškas Valerijai Čiurlionytei, 1916-05-23, [iš Petrogrado - į Lipecką].

Sesutėle! / Vakar grįžęs vėlai-vėlai, tai yra šiandie

Sesutėle!

Vakar grįžęs vėlai-vėlai, tai yra šiandie anksti-anksti, namo (buvo paeilinis skandalinis Lietuv[į] draug[ijos] [1] susirinkimas — tat mat riogsojau ten), radau tavo laišką. Skaičiau, skaičiau prietamsoj dar prieš saulės tekėjimą. Beskaitant ir ji užtekėjo. Nieko nesupratau — galva be galo skaudėjo. Padėjau pagalvėn, priglaudžiau, prispaudžiau... Rytą pabudęs vėlei skaitau, skaitau: „Gyvenimas žmogaus turi būti ne vien valanda, o amžius, žinoma, jei tas gyvenimas yra tikras, o ne žibutis, kuris nuo mažo vėjo gęsta...“ Galvoju. Mintys pinasi, raizgosi, akys temsta, niaukiasi. Juodos bedugnės vaidenas... Žmogus neprivalo laiko pažinti... Tik žmogaus akluma išdalijo laiką in valandas, minutes ir sekundas. Tėra viena tik amžinastis. Bet ką padaryti, jei žmogus in tąją amžinastį eina tik žengsnis užu žengsnio, jei joje negali išsyk visas pasinerti?.. Ką padaryti, jei Mirtinas žmogus negali išsyk pajusti visą Amžinastį, o privalo slenksti per akimirksnius. Tat ir nenoromis ima rodyties, kad visas mūsų gyvenimas yra tik akimirksnis, nes mes tik akimirksnyje tegyvename...

Ir dar keisčiau ima rodyties, kad jokios Amžinasties nėra, kadangi vienas akimirksnis kitam griežtai priešingas, o jei juos abudu sudėti — gale nieko nelieka. Kokia gi gali būt amžinastis, jei galų gale — Nieko! Koksai gi gyvenimas, jei jis amžinasčiai panašus? Nenoromis rodosi kartais, kad tikrasai gyvenimas — tik akimirksnis! Ir rodosi kartais, kad mes visi klajojantys nenuoramos, kad mes ištremtieji, vien tik žiburėliai, vien tik atspindžiai spindulėlio, gimusio kažkur toli-toli, Dieviškoj esybėj. Ir ką padaryti, jei galingiausieji žmonės gęsta nuo mažo vėjelio. Juk ką tai reiškia žmonių, minios valia sulyginant su Visata, Visada, Amžinastim?.. Ar tai ne vėjo mažučio-mažyčio dvelkimas?.. Mes tik sieliai mažučiai-mažutėliai, plaukiame per bangas, per verpetus... Keliasi rūkas, supasi miglos... Vėjužis pakils, susi[ū]buos Marės, vilnys užlies... Sieliai bus toli-toli...

Jeigu mes žiburėliai, nuo mažyčio vėjo gęstą, ne mūsų tai kaltė — tai tokia jau būtybės prasmė... — —

„O tik kova su gyvenimu — tai yr palikimas mūsų sielos tokia, kokią prigimtis mums ją davė...“ Ar galima sakyti — kova su gyvenimu? Ar tai nereiškia visiškai numirti? Juk visa, ką aš pergyvenu, ką aš iš pasaulio gaunu, ką jam atiduodu, visa, kaip aš su pasauliu susiduriu — [t]at ir yra mano gyvenimas. Kaip aš galiu kovoti su tuo, kas mane sudaro kaipo asmenį, kaipo žmogų?.. Ar tai nereiškia savo mirtį paskelbti?.. Ir nežinau, kas tai yra prigimtis. Juk tai mes patys — ar ne pati prigimtis?.. Ir siela, jei ji yra dvasia — ji yra tobula ir nesikeičianti, tat ar galima in ją turėti kokią nors intekmę?.. Juk mūsų mintys, jausmai, vizijos-godelės tai yra tik sielos gimdyti?.. Ir kaip siela savyje prieš save gali kilti?..

Ir nežinau, visai nežinau, ar tai gyvenimas gali žmogų blaškyti kaip mažą dulkelę kur nori ir kaip nori?..

Galvoju, galvoju — kažkas pinasi, kažkas supasi... Juk tiesa — mes tik žiburėlis ir akimirksnis?.. — Nepyk Tu ant manęs... —

— — —

Aš tau in Voronežą rašiau ne tris laiškus, bet daugiau, nežinau kiek, tik ne mažiau šešių. Rašiau apie kvotimus, apie užrubežį, apie savo dabartinį gyvenimą. Užrubežin manęs valdžia neleido. Taigi dabar šauks in karuomenę. Tikiuos, kad delei sveikatos nepaims. Dabar tarnauju Komiteto biure [2]. Dirbdamas 5 val[andas] gaunu 80 rub[lių]. Aš turbūt neužilgo važiuosiu in Maskvą (in susirinkimą), tat gal nuvažiuosiu ir in Lipecką. Būt labai labai gerai. Tik nežinau, kas padaryt, kad aš fiziškai labai

bjauriai jaučiuos. Bet jei dabar pasigydyt, tat rudeni in karą tikrai paims. Tat nieko neišmanau. O gal ir man in Krymą važiuoti? O tau pas Mares būtina reikia nuvažiuoti. Būtina. Kodel Zoska [3] in Kaukazą nevažiavo? *Вот ерунда!* [4] Ačiū tau, sesutėle, už laiškus. Man taip gerai, taip gerai, kai nuo tavęs gaunu.

Rodos, kitu gyvenimu tada gyvenu.

Buč[i]u[ol]ju. Balyt[i]s

23/V — 16

Kloniokis Zoskai. Tegu būtina išverčia Norvidą [5] ir atsiunčia „Mergelė prie aukuro“ [6].

Ką tau kelyj pa[v]logė? Ar nieko nesuradai?’

KOMENTARAI

[1] Lietuvių draugija nukentėjusiems dėl karo šelpti.

[2] Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Technikų sekcija, pavadinta „Lietuvos ūkio ir trobesių atitaisymo sekcija“. Stasys Šilingas ir Adomas Varnas 1916 m. gegužę pakvietė BS įsijungti į sekcijos darbą. BS kartu su kalbininkais rengė technikos terminų žodyną.

[3] Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė.

[4] ~ *rus* = Tai niekai!

[5] Cyprianas Kamilis Norvidas (1821–1883), lenkų rašytojas, dailininkas. Romantizmo atstovas.

[6] Norvido „Eilės Švč. M. Marijai. Litanija“ („Do Najświętszej Panny Marii. Litania“).